

INDIVIDUALIZIRANI PRISTUP U NASTAVI ENGLLESKOG JEZIKA

Ivana Vuk Parag, stručna suradnica – logopedinja
Nastavno-klinički centar Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta
ivana.vuk@erf.unizg.hr

Zagreb, listopad 2023.

Različnost u našim školama

- poremećaj iz spektra autizma
- (razvojni) jezični poremećaj
- specifični poremećaj učenja
- poremećaji tečnosti (mucanje)
- ADHD
- motoričke teškoće
- ...

Individualizacija, tj. redoviti program uz individualizirane postupke

Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju

Članak 5. *Redoviti program uz individualizirane postupke*

- redoviti nastavni plan i program/kurikulum **bez sadržajnog ograničavanja**, ali su im zbog specifičnosti u funkcioniranju potrebni individualizirani postupci u radu
- omogućavaju **različite oblike potpore**, prema potrebama učenika, i to s obzirom na: samostalnost učenika; vrijeme rada; metode rada; provjeravanje vještina, znanja i sposobnosti učenika; praćenje i vrednovanje postignuća učenika; aktivnost učenika; tehnološka, didaktička i/ili rehabilitacijska sredstva za rad i primjerene prostorne uvjete
- mogu biti iz **jednog, više ili svih predmeta** (odgojni/obrazovni predmeti)
- treba biti razrađen kao **pisani dokument**; izrađuju ga **učitelji/nastavnici u suradnji sa stručnim suradnicima** škole te su ga dužni dati na uvid roditelju/skrbniku učenika tijekom prve polovice polugodišta

Općeniti, no vrlo važni postupci

- primjenjivati topli i podržavajući pristup
- hvaliti trud
- staviti naglasak na napredak i proces, ne na rezultate
- ne kritizirati učenika, posebno ne pred razredom
- isticati jake strane učenika
- smjestiti učenika u prednje klupe, ali ne pokraj učenika koji ima teškoća u praćenju nastave
- omogućiti duže vrijeme za rješavanje zadataka

Različite vrste postupaka prilagodbe

Prilagodbe poučavanja	Prilagodbe tempa učenja	Prilagodbe okruženja	Prilagodbe materijala, pomagala i sredstva
Pomoć u dodatnom objašnjavanju zadataka pojašnjavanjem fraza ili pojmova	Predviđanje duljeg vremena za usvajanje gradiva	Učenica sjedi uz učenika koji je pozitivan model	Smanjen broj zadataka
Provjeravanje je li učenica razumjela uputu	Predviđanje duljeg vremena za rješavanje zadataka ili testa	Usmjeravanje i privlačenje pažnje učenici	Prilagodba tiska pisanog teksta (veličina fonta, boja tiska i papira, razmak između redova)
Usmeno provjeravanje uz prethodnu najavu	Češće podsjećati na vrijeme koje im je ostalo za rješavanje zadatka	Upućivanje na poželjna ponašanja; prekidanje sukoba s vršnjacima	Priprema slikovnog materijala za nove pojmove, definicije i sadržaje
Pri ispitivanju kao pomoć učenici dodatno postavljanje potpitanja	Dopušteno ispravljanje ocjene do postizanja boljeg rezultata		Uporaba džepnog računala, tablice množenja, brojevne crte, pisanih formula
Ocjenjivanje sadržaja, ne rukopisa	Odustajanje od ispitivanja u slučaju djetetovog nemira, neusmjerenosti, ometenosti ili izražene nesigurnosti		Kod teškoća s prepisivanjem s ploče – davanje isprintanog plana ploče, označavanje u udžbeniku
Provjeravati je li učenica zapisala domaću zadaću ili neku drugu uputu	Za vrijeme pisanja testa usmjeravati učenika i upozoriti ga da provjeri riješeno		

Različite vrste postupaka prilagodbe

Prilagodbe kod provjera znanja	Jezične prilagodbe	Tehničke prilagodbe
<ul style="list-style-type: none">- provjeravati znanje u prvom dijelu sata- češće provoditi usmeno ispitivanje- ispitivanje prema dogovoru- ispitivanje manjih cjelina- smanjiti potrebu za pisanjem- izbjegavati zadavati zadatke s vremenskim ograničenjem- izbjegavati glasno čitanje pred razredom	<ul style="list-style-type: none">- provjeravati razumijevanje gradiva, ispitnih pitanja- podupirati razumijevanje kroz povezivanje s primjerima iz svakodnevnog života- izbjegavati „neodređena“ ispitna pitanja	<ul style="list-style-type: none">- omogućiti sjedenje u prvoj klupi- zadaci u pismenim provjerama pisani fontom Ariel ili Tahoma 12- provjeriti je li zabilježio obaveze (domaću zadaću)- uvažiti teškoće kod prepisivanja- osigurati materijal za učenje- uvažiti teškoće kod prepisivanja- osigurati materijal za učenje- ne ocjenjivati rukopis i urednost bilježnice

Komunikacijski poremećaji

(poremećaj iz spektra autizma (PSA), sumnja na PSA, poremećaj socijalne komunikacije)

- Ne slijede pravila razgovora
- Popravljanje nesporazuma (uglavnom šute, treba ih naučiti što da kažu)
- Suočavanje s nesigurnošću (ohrabriti ih da kažu “ne znam”, “nisam sigurna da razumijem” kada ne znaju)
- Davanje nebitnih komentara (dojam nepristojnosti)
- Upadanje u riječ ; upadan je način na koji nešto kažu
- Nisu svjesni učinka na slušatelja

Komunikacijski poremećaji

- Ne razumiju metafore i prenesena značenja ili igre riječima
- Ne razumiju komentare i zadirkivanje
- Teško otkrivaju da netko govori neistinu
- Naivni su u razumijevanju tuđih iskaza

Okolina treba stalno tumačiti neizgovoreno, ono što se podrazumijeva!

Učenik s poremećajem iz spektra autizma

1. Pisanim slovima prepisi tekst:

pao je snijeg. marko i ana rade snjegovića. ivan i ante se grudaju. svi zajedno idu na sanjkanje.

pao je snijeg. marko i ana rade snjegovića. ivan i ante se grudaju. svi zajedno idu na sanjkanje.

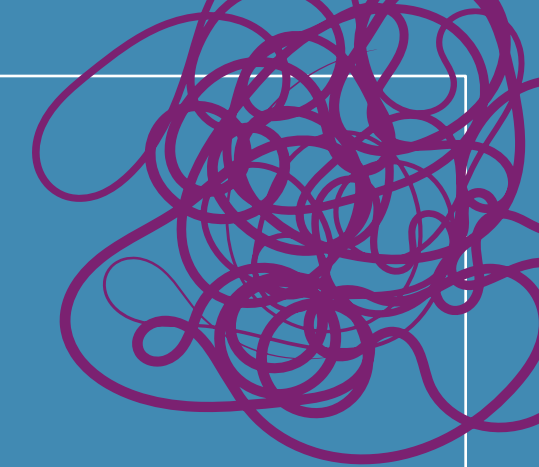
Primjeri postupaka prilagodbe za učenika s poremećajem iz spektra autizma

- Zbog poremećaja iz spektra autizma neophodno je voditi računa o eventualnim poteškoćama u adaptaciji na nove situacije i nenajavljene zahtjeve te je za svaku značajnu novu situaciju potrebno razdoblje duže pripreme, u kojem bi se malim koracima, njegovim tempom, izvršila prilagodba na novi prostor, osobe itd. → **potrebno je unaprijed najavljivati promjene**
- Prije davanja upute potrebno je privući pažnju učenika, izbjegavati davanje više verbalnih uputa u isto vrijeme te prema potrebi ponoviti i pojednostaviti uputu.
- Učenik može postići dobre rezultate ako se zahtijeva usmjerenost samo na jedno područje, odnosno ako se ne zahtijeva da se pažnja dijeli na više situacija, ako je za to područje ili sadržaj motiviran te ako se smanji ometanje iz okoline.

Primjeri postupaka prilagodbe za učenika s poremećajem iz spektra autizma

- Izbjegavati „neodređena“ pitanja u kojima nije jasno kakav se odgovor traži.
- Provjeriti s učenikom razumije li **prenesena značenja**.
- Potrebno je da zadaci koji mu se zadaju budu kratki i jasni, uz vizualnu podršku kada god je to moguće.
- Uvijek je važno predvidjeti moguću frustraciju koju kod učenika može izazvati nerazumijevanje socijalnog konteksta, odnosno socijalnih situacija (zašto je i kad neko ponašanje prihvatljivo a kada nije), što mu treba objasniti jednostavnim rječnikom i strpljivo.
- Poticati aktivno sudjelovanje na satu i isticati sposobnosti, odnosno njegove jake strane kako bi ga se osnažilo te pomoglo u razvoju vlastitih potencijala.

prisutno i u govorenju, a posljedično i u pisanju

teškoće u jezičnom razumijevanju (input)

- smanjeni broj riječi koji razumiju
- neke rečenične strukture otežano razumiju

teškoće u jezičnoj proizvodnji (output)

- teškoće u gramatici i sročnosti
- smanjen ekspresivni vokabular
- zamjene riječi

Jezični poremećaj

“ Children do not
grow out of DLD.
They need support.

Charest et al., 2019; Del Tufo & Sayako Earle, 2020

VISIT **RADLD**.ORG

Učenici s JEZIČNIM POREMEĆAJEM se suočavaju s:

teškoćama prisjećanja informacija

teškoćama obrade auditivno i/ili vizualno prezentiranih informacija

teškoćama jezičnoga razumijevanja

teškoćama razumijevanja socijalnih očekivanja

DLD Fact Blitz!

Individuals with DLD need lots of repetition and review in order to remember and use new words.

Storkel et al., 2019

VISIT **RADLD**.ORG

**TEACHERS:
ALLOW A CHILD WITH
DLD TO DRAW OR CREATE
SO THEY CAN SHOW YOU
HOW MUCH THEY KNOW!**

Developmental Language Disorder
Awareness Day is Friday 15 October 2021

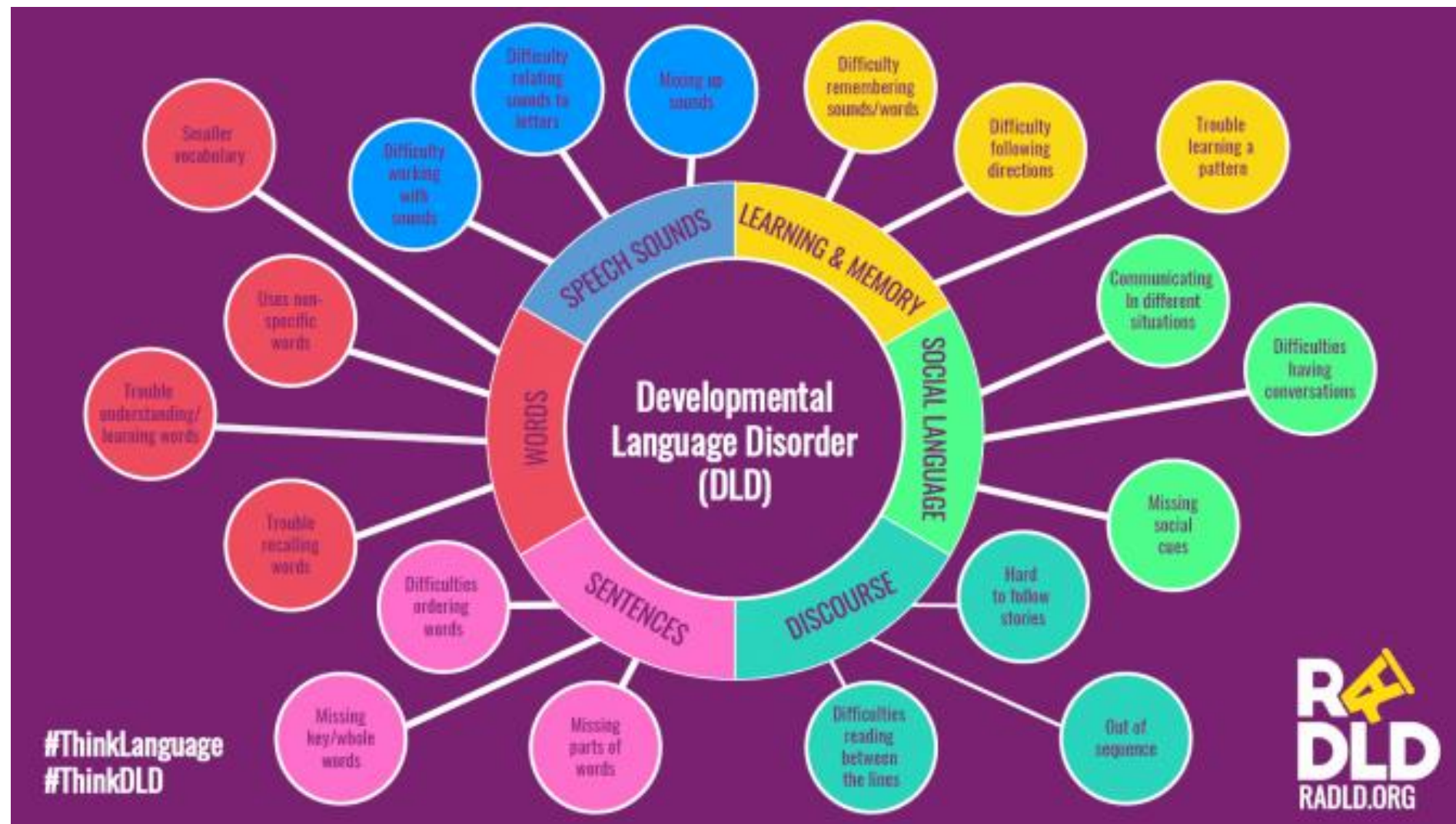

**#ThinkLanguage
#ThinkDLD**

RADLD.ORG

RADLD RAISING
AWARENESS OF
DEVELOPMENTAL
LANGUAGE DISORDER

Jezični poremećaj

- jezično pojednostaviti pitanja i tekstove
- uvažiti kraće rečenice (usmeno i pismeno)
- fokusirati se na bit i smisao
- izrada umnih mapa
- korištenje podsjetnika
 - potaknuti učenika da sam izradi kod kuće
 - po potrebi Vi izradite za njih

Disleksija

brzina čitanja

- potrebno više vremena

točnost

- zamjene slova unutar riječi
- zamjena vizualno sličnih slova
- čitanje prema pretpostavci

razumijevanje pročitano

- jezično razumijevanje
- integracija prethodnih znanja i iskustava
- ključno za samostalno i učinkovito učenje!

Dleiyxsa

A fiend who has dslxiyea decriebsd to me how she epceeeexnr is mdeiag. She *can* read, but it takes a lot of ctaicerntonon, and the lettres semes to "jmup aournd".

I rerebmeemd rindaeg aubot [tocipylmegya](#). Woduln't it be pisbolse to do it itealnvteriy on a wisetbe with Jivacasrpt? Sure it wolud.

Feel like mkinag a blaoekmokrt of tihs or smihnetog? [Fork it](#) on ghtuib.

Dsiyxela is craeihctezrad by dffiucitly wthi lreaning to raed ftneuly and wthi aurccate csnoomiehrpen depstie nmaori inlilgneetce. This idcunels diflcitfuy with poinohaclogol arsweanes, plnaihogcool doniecdg, pnoassicreg seped, otgohrrhpiac cinodg, autdiroy srhot-trem mreomy, luganage slklis/verabl cmioehneoprsn, and/or rpiad nianmg.

Donmlvepetael ridnaeg disdeorr (DRD) is the most cmmoon lnreanig diastibily. Disyxela is the msot rngiczeoed of rdenaig desdirros, hwoeevr not all raidneg doersrdis are lneikd to dilyexsa.

Smoe see dylxisea as dnsicitt from rdanieg dtiilieffucs rsuietlng from other cesaus, scuh as a non-nulocriagoel dnecicifey wthi voisn or hreinag, or poor or iaqdtunee raiedng isituotncrn. Tehre are three peroposd cingivote seypubts of dyseilxa (aitdruoy, vuiasl and antnioeattl), ahlgtuoh invdiidaul cases of disexyla are btteer ealnixepd by sficipec uiynnrldeg nirhloogecouapcysl dtecfiis and co-oinurccrg lnrienag dslbitiiaes (e.g. aeitttonn-diicfet/htivrpyicaety drdsoeir, math dalisibity, etc.). Aoultghh it is cinoedsred to be a recitepve lungaage-besad lnriaeg dsitliabiy in the rseraceh ltarrtieue, dilsyexa aslo affefcs one's eexivpsre lugagane slklis. Rhsreareecs at MIT froud taht popele with dyslxiea exhtieibd irmeapid vcoie-rceooiingtn abtieiils.

Srouce: [Wdeiiipka](#)

Puihsled

03 Mcarh 2016

Tgas

dylesxia ¹

tceyliyopgma ¹

Jiavpcsrat ¹

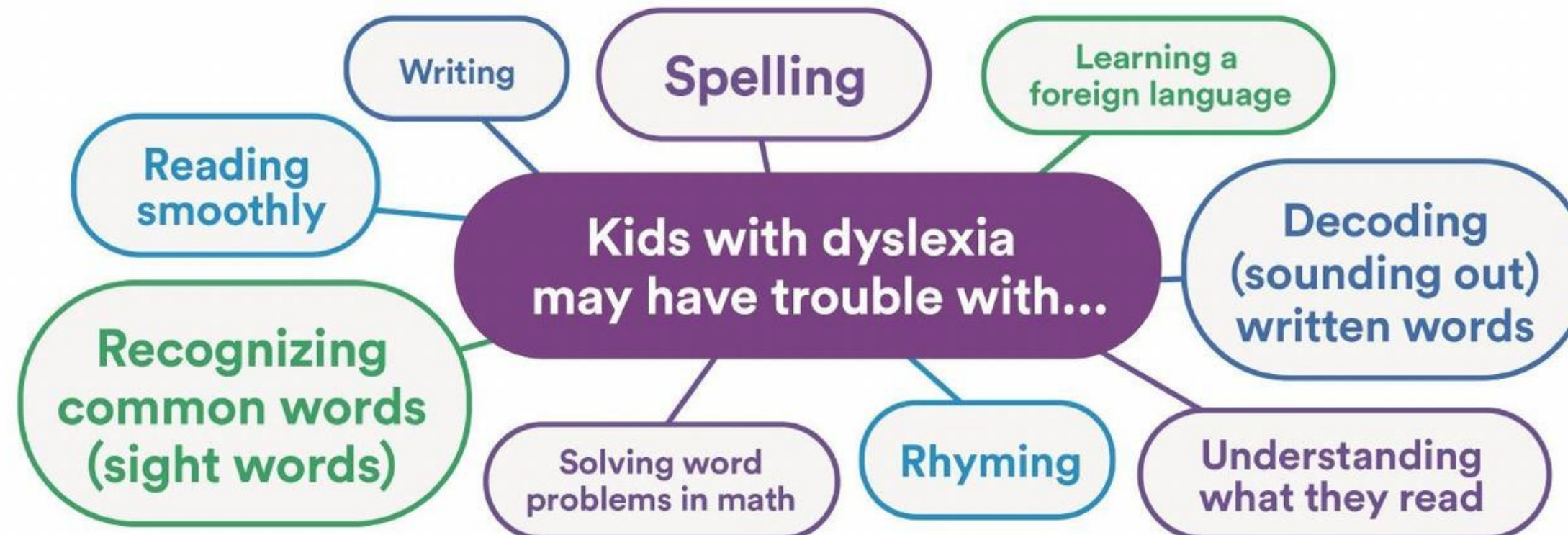
Dyslexia Fact Sheet

Dyslexia is...

- ✓ **A brain-based issue** that makes it hard to learn to read accurately and fluently.
- ✓ **A lifelong condition.** Kids don't outgrow dyslexia, but with the right support, key skills can improve.
- ✓ **A common learning issue.** Many successful people have it, and researchers have been studying it for over a century.

Dyslexia is *not*...

- ✗ **A problem of intelligence.** Kids with dyslexia are just as smart as their peers.
- ✗ **A problem of vision.** The core issue involves understanding how the *sounds* in words are represented by letters.
- ✗ **A problem of laziness.** Kids with dyslexia are already trying hard. They need more help to make progress.

Dyslexia Fact Sheet

Dyslexia is...

- ✓ **A brain-based issue** that makes it hard to learn to read accurately and fluently.
- ✓ **A lifelong condition.** Kids don't outgrow dyslexia, but with the right support, key skills can improve.
- ✓ **A common learning issue.** Many successful people have it, and researchers have been studying it for over a century.

Dyslexia is *not*...

- ✗ **A problem of intelligence.** Kids with dyslexia are just as smart as their peers.
- ✗ **A problem of vision.** The core issue involves understanding how the *sounds* in words are represented by letters.
- ✗ **A problem of laziness.** Kids with dyslexia are already trying hard. They need more help to make progress.

Disleksija

- **grafička prilagodba te(k)sta**

- veći font
- slova bez dodatnih crtica (sans serif) -> OmoType, Calibri, Arial
- veći prored
- lijevo poravnanje
- uže margine
- izbjegavanje ukošenih slova
- razdijeliti tekst u manje cjeline
- podebljavanje ključnih riječi u pitanjima

Eno vuka!

Bio jednom jedan pastirski dječak koji je čuvao je ovce u blizini velike šume. Bilo mu je dosadno i pokušao se zabaviti pretvarajući se da vuk napada stado. Vikao je da dolazi vuk, a seljaci su dotrčali ne bi li pomogli dječaku. Dječak se grohotom smijao, a seljaci su se naljutili. Sljedeći dan dječak je ponovno zeznuo seljake. Treći dan vuk je zaista došao i nasrnuo na ovce. Ovaj put nitko nije dotrčao u pomoć jer mu nitko više nije vjerovao.

Eno vuka!

Bio jednom jedan pastirski dječak.

Čuvao je ovce u blizini velike šume.

Dječaku je bilo dosadno i pokušao se zabaviti tako da se pretvara da vuk napada stado.

On je vikao da dolazi vuk, a seljaci su dotrčali u pomoć.

Dječak se smijao, a seljaci su se naljutili.

Sljedeći dan dječak je ponovno zeznuo seljake.

Treći dan vuk je stvarno došao i napao ovce.

Ovaj put nijedan seljak nije pomogao dječaku jer mu nitko više nije vjerovao.

Grafička prilagodba teksta - primjer

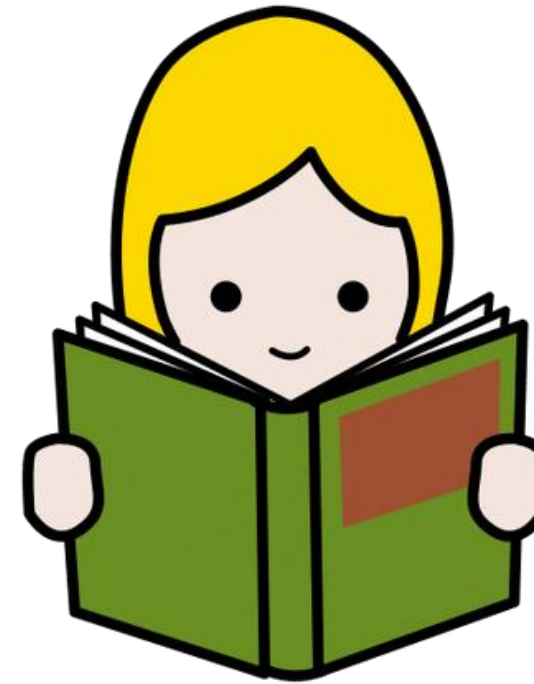
Disleksija

- **jezična prilagodba**
 - kraće rečenice
 - izbjegavati prenesena značenja
 - koristiti uobičajen poredak riječi u rečenici (subjekt-predikat-objekt)
 - izreći sve rečenične dijelove (subjekt)

Disleksija

- izbjegavati da učenik čita pred razredom (osim ako učenik to sam ne želi)
- ukoliko želi čitati pred razredom, ne koriti ga zbog pogrešaka
- ne sankcionirati greške u čitanju (npr. u stranim jezicima)
- pripremiti plan ploče kako učenik ne bi trebao prepisivati

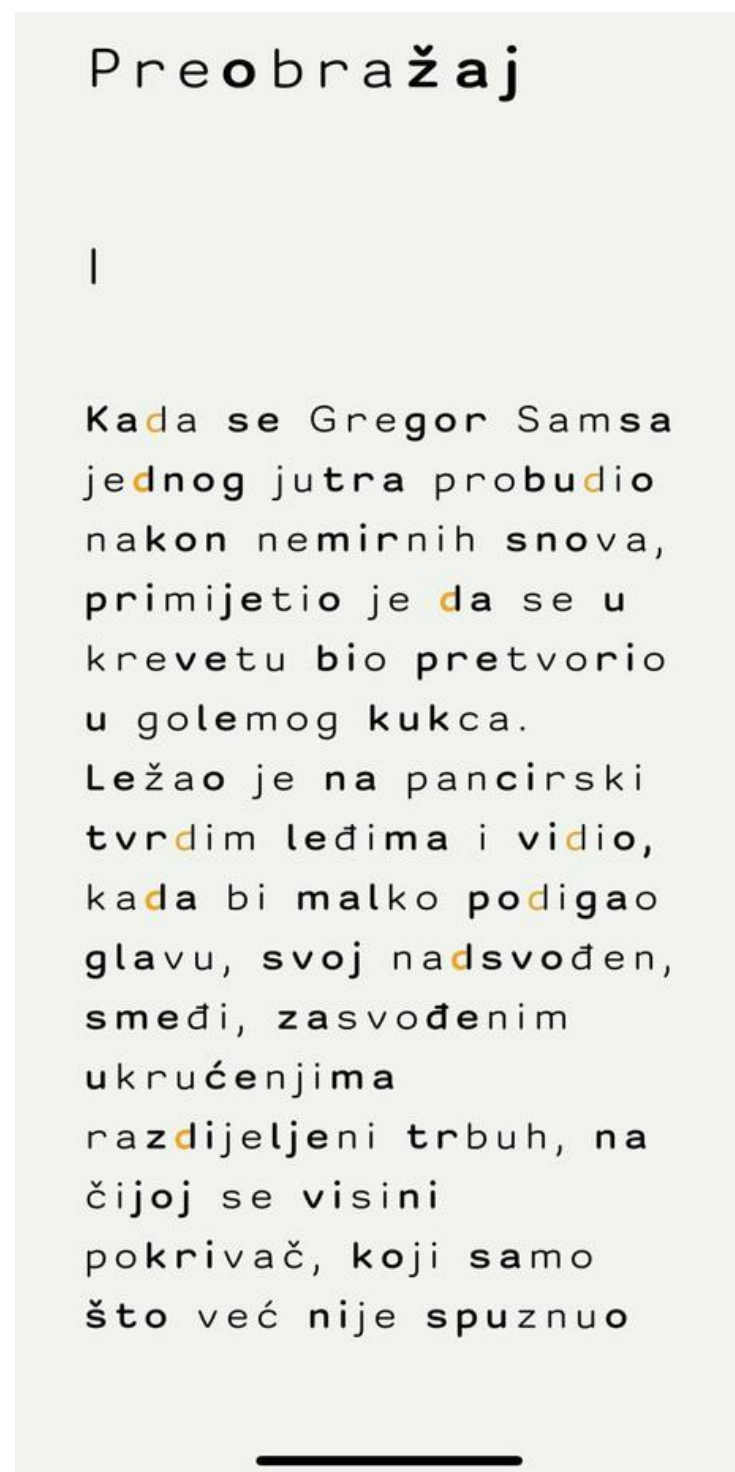
Disleksija

I have
~~Dyslexia~~
~~Dylsexia~~
Dyslexia

- preferirati **usmeno ispitivanja**
 - češće ispitivati kroz manje nastavne cjeline
 - unaprijed dogovoriti gradivo i dan odgovaranja (*odgovaranje po dogovoru*)
 - tijekom usmenih odgovaranja po potrebi postavljati potpitanja (ne smanjivati ocjenu)
 - okupirati razred (npr. radni listići) kako se učenik ne bi osjećao istaknutim
- nerijetko osobe s disleksijom čine greške u pisanju, stoga:
 - **tolerirati ispuštanje, zamjene i dodavanje slova (posebno u stranim jezicima)**

Korištenje aplikacija (Omoguru, Lexie)

I wish my teacher knew

I wish my teacher knew that
I am ⁵⁰⁴Dislexic ~~and~~ and that I might
not write as well and as pretty as
other people.

~~I wish my~~ I wish my teacher knew
that I love wrestling and sure its fake
but I can do watch and that its
called WWE, World Wrestling Enter-
tainment.

Disgrafija

točnost sricanja

točnost gramatike i pravopisa

jasnoća ili organizacija
pismenog izražavanja

2021, January Writing Showcase.
Sphinx of black quartz, judge my vow,
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll
Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww
Xx Yy Zz
1234567890@!#.,:;'"&*()

Dysgraphia is a deficiency in the ability to write, primarily handwriting, but also coherence¹.

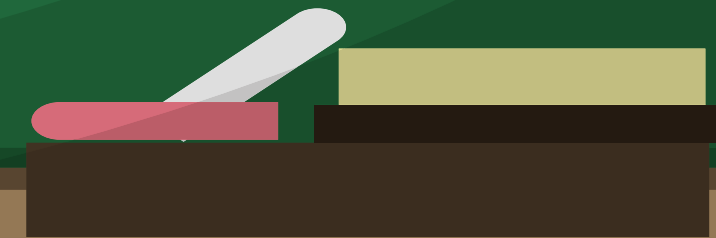
For me, this does not manifest as an issue of muscle tone, but instead a lack of muscle memory. I lack the ability to consistently & quickly form letters from mind to hand. What you see on this page is the result of years of writing therapy & practice.

This is careful, slow, and deliberate writing. My faster work is much more scrawling.

¹ Chivers, M. (1991). "Definition of Dysgraphia (Handwriting Difficulty), Dyslexia AZZ.

Disgrafija

- pripremiti plan ploče
- omogućiti ispravljanje pogrešaka u pismenim provjerama usmenim odgovaranjem
- omogućiti dovoljno mjesta za pisanje odgovora i rješavanje zadataka
- ne ocjenjivati urednost rukopisa

Spelling is
~~diffecolt~~
~~challengeng~~
hard.

Disgrafija

- uvažavati pogreške u pisanju (ispuštanje, zamjene i dodavanje slova)
- tolerirati greške u pravopisu (ako nisu predmet ocjenjivanja)
- za pisanje eseja pružiti smjernice u obliku pitanja
- ukoliko postoji mogućnost, usmjeravati na pisanje na računalu i takav način pisanja pri izradi alternativnih zadataka (npr. pisanje domaćih zadaća kao što su sastavci)

Diskalkulija

- čitanje brojeva
- očitavanje vremena na analognom satu
- očitavanje vremena općenito (upamćivanje „frazu“)
- očitavanje grafikona i dijagrama
- baratanje novcem
- razumijevanje prostornih odnosa (prijedlozi)

Mucanje

<p>ta-ta-table</p> <p>A repetition is when someone repeats a sound or word</p>	<p>Aaaaaaa dog</p> <p>A prolongation is when someone holds a sound for longer than usual</p>	<p>_____ it</p> <p>A block is when someone does not make any sound at all</p>
--	---	--

Mucanje

- ne inzistirati da učenik prezentira ili čita na glas, osim ako se za to sam ne javi
- u radu u paru/skupini voditi računa da je s učenikom koji je spreman prezentirati
- provjeriti s učenikom koji način ispitivanja znanja mu više odgovara (usmeno ili pismeno)
- kada učenik odgovara, ne požurivati ga i ne dovršavati rečenice, također je važno stvoriti okruženje u razredu da ga drugi učenici ne prekidaju
- staviti naglasak na ono što govori, a ne kako govori

Imate li pitanja?

Hvala na pažnji!